

Česká literatura po roce 1945 – staženo z internetu

Patří sem jednak autoři, kteří byli poplatní režimu a psali na předepsaná témata (Otčenášek, Páral...), dále autoři, kteří napsali dílo, jež po svém vydání způsobilo rozruch, protože se neřídilo předepsanými zásadami (např. Škvoreckého Tankový prapor) nebo jim byla některá z jejich prvních děl vydána a až později nesměli publikovat, nakonec autoři, jejichž díla byla cenzurována a takto u nás vycházela (např. Hrabal).

Autoři reagující na válku

Jan Otčenášek (1924-1979)

Za druhé světové války totálně nasazen, činný v ilegální protifašistické skupině. Později pracoval jako tajemník Svazu československých spisovatelů. Jeho díla byla stále vydávána.

Občan Brich – román, který se vztahuje k roku 1945. Dáván jako vzor socialistického románu.

Romeo, Julie a tma – novela odehrávající se v Praze v období 2. sv. války - květen až červen 1942, za heydrichiády.

Postavy: Pavel - student posledního ročníku gymnázia - statečný, citlivý, obětavý, cílevědomý, čestný; pomoc Ester chápe jako samozřejmost.

Ester - židovská dívka, dcera lékaře odvezeného do Terezína; romantická, citlivá, ohleduplná a skromná; žije ve strachu, cítí se osamocená, nešťastná; z lásky k Pavlovi se odhodlá obětovat svůj život.

Pavlovi rodiče - schopní přemoci strach a neklid, obětaví a stateční, starostiví.

Tovaryš Čepek - pomocník v krejčovské dílně, který pomáhá Pavlovi.

Soused Rejsek - udavač, kolaborant.

Obsah: Ester je židovská dívka, která dostala povolávací lístek do Terezína, ale ze strachu z koncentračního tábora se transportu vyhnula. Večer poznává v novoměstském parku studenta Pavla, kterému není lhostejný její osud. Ujme se jí a skryje ji v pokojíku vedle krejčovské dílny svého otce. Ten večer Pavel prvně musí rodičům zalhat. Ale ti vědí, že nemluví pravdu a jejich neklid roste.

Den nato - 27. května 1942 - došlo k atentátu na Heydricha. Za přechovávání Židů a nehlášených osob je smrt pro rodinu a dům. Pavel tají Ester šílená oznámení a dlouhé seznamy popravených. Dělí se o každé jídlo. Má sice po písemných maturitách, ale ústní ho čekají.

Jednoho dne dívku objeví otcův tovaryš Čepek, který jí neublíží - a naopak promluví s Pavlovým otcem. Ten přemůže hrůzu a opatří dívce chléb. Pavel a Ester se do sebe zamilují. Ke katastrofě dojde koncem června. V domě žije vlajkař Rejsek, který se dá tajně k Němcům, ale to se neutají. Fanatik udá malíře z podkroví, když mu otevřeně řekne, že není nač být hrdý. Ester zahlédne jeho zatčení. V noci spatří Rejsek skulinou židovskou dívku.

Pod záminkou se k ní pokusí proniknout přes krejčovnu. Krejčí s tovaryšem mu v tom zabrání. Ester ví, že je sledována. Pavel se jí rozhodne převést k příbuzným na venkov.

Druhý den Gestapo a SS obklíčí v Resslově ulici chrám, kde jsou ukryti parašutisté. Běsnící Rejsek se vši mocí snaží dostat do pokojíku a krejčovské dílny. Postaví se mu tovaryš Čepek, ale Ester už nechce do nebezpečí uvádět celý dům a vyběhne do ulice. Gestapo jí dohoní a zastřelí.

Charakteristika díla: Autor nám přiblížil atmosféru 2. světové války, vylíčil nesmyslné vraždění obyčejných lidí, kteří se třeba jen slovem zmínili o nesouhlasu s režimem; a věčný strach a zoufalství Židů, kteří byli pronásledováni, zabíjeni a odváděni do koncentračních táborů, jenom pro svůj původ.

Josef Škvorecký (1924)

Narodil se v Náchodě (místo často používané v jeho dílech), za 2. světové války byl totálně nasazen do zbrojní továrny (nedostával mzdu - jen trochu jídla). Po válce studoval angličtinu a filozofii na KU, pak krátce učil, působil jako redaktor a překladatel z angličtiny.

Od roku 1969 je profesorem na univerzitě v Torontu. 1971 založil se svou ženou (Zdenou Salivarovou) exilové nakladatelství Sixty-Eight Publishers - většina jeho děl vyšla zde.

Zbabělci - román napsaný 1948/49, ale vydaný až 1958. Byl tvrdě odsouzen komunistickou kritikou.

Hlavní hrdina Danny Smiřický s ironickým odstupem podává průběh 8 dnů na konci 2. světové ve městě Kostelci (= Náchod). Je zde patrný cynický pohled na osvobození. Dannyho a jeho kamarády víc zajímá jazz než situace kolem nich; pokud udělají hrdinský čin, tak ne z vlastenectví, ale kvůli holkám.

Do protikladu jsou stavěni měšťáci, kteří se vždy klonili na výhodnější stranu a teď nadšeně osvobozují naši vlast.

V době psaní Zbabělců překládal Hemingwaye a byl ovlivněn jeho tvorbou = strohost, úspornost, žádná složitá souvětí, živé dialogy.

Nejedná se o typicky válečný román, chtěl zobrazit život kluků v těchto dnech. Šlo mu především o zesměšnění patetického podání tohoto období. Dílo bylo považováno za útok proti socialismu.

Další viz MO 24.

Arnošt Lustig (1926)

Spisovatel židovského původu, za války vězněn v koncentračních táborech. Od r. 1960 scénáristou na Barandově.

Po roce 1968 odešel do Jugoslávie, poté do USA, kde přednášel literaturu a filmovou vědu na univerzitě, v letech 1995 - 97 působil jako šéfredaktor českého vydání časopisu Playboy.

Noc a naděje, Démanty noci - 2 knihy povídek z konce 50. let, zobrazující život v koncentračním táboře.

Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou - novela inspirovaná událostí z r. 1943, kdy Němci na Sicílii zajali skupinu židovských podnikatelů, kteří emigrovali do USA a vrátili se, aby zachránili něco ze svého majetku - německé úřady je chtěly vyměnit za zajaté německé úředníky, což se nakonec nezdařilo. I když Němci o svém neúspěchu již věděli, nechávali Židy v představě, že budou vyměněni, a tahali z nich peníze. Pod záminkou hygienické kontroly je nahnali do "sprch"- plynové komory.

Kateřina Horovitzová ze skupiny zajatých židů jejich lest odhalila a těsně před vstupem do komory vzala důstojníkovi pistoli, zastřelila ho a druhého postřelila (sama potom zemřela v plynové komoře).

Hlavní hrdinka (její statečnost) je dávana do protikladu s lidmi, kteří Němcům donášeli.

Ladislav Fuks (1923- 1994)

Za války byl totálně nasazen, po válce pracoval v Národní galerii, kde získal znalosti z historie a dějin umění. Psal hlavně psychologické prózy, kde byli hlavními hrdiny nejčastěji bezbranní lidé.

Spalovač mrtvol - novela poprvé vydaná r. 1967 a pod stejným názvem i zfilmována. Hlavní postava pan Kopfrkingl až groteskně vyznává lásku ke své ženě Lakmé a své rodině, přitom zahýbá s uklízečkou. Pracuje v krematoriu a svou práci je přímo posedlý, obdivuje výkonné pece a časy, kdy se vkládají rakve do pecí, považuje za svatý jízdní řád, který má vyvěšen i doma.

Za války podlehně ideologii fašismu - uvědomí si, že žena je původem Židovka, a tak ji i obě své děti (napůl Židé) zabije a pak začne spolupracovat na vývoji nových ještě výkonnějších spalovacích pecí.

Pan Theodor Mundstock - román o židovském úředníkovi z období války, který čeká na povolání k transportu (má hrůzu z koncentračního tábora, autor mistrně popisuje jeho psychologické trauma – jak rozmlouvá se svým dvojníkem, slepicí, zblázní se a umyslí si, že své trauma překoná dokonalou přípravou na to, co ho čeká - trénuje: spí na pryčně, dýchá plyn...). Když už odchází na shromaždiště (již dávno řádně sbalený), přejede ho německé auto. Zobrazení absurdity a bezmocnosti jedince proti totalitní moci.

Jiří Weil (1900 - 1959)

Původně komunisticky smýšlející autor, ale ve 30. letech odjel do Moskvy, kde poznal realitu a napsal román **Moskva-hranice** = reportážní román odhalující stalinistické praktiky.

Po převratu měl zákaz vydávání.

Život s hvězdou - román, který znal Fuks a jímž se nechal inspirovat. Hrdinou je židovský úředník, který je vyděšený z povolání k transportu, rozmlouvá s kocourem Tomášem a se svou bývalou láskou Růženou, která byla dávno zlikvidována fašisty. Usmyslí si, že své trauma překoná odmítnutím transportu - musí se skrývat a čeká ho pravděpodobné zastřelení.

Samostatné osobnosti

Zdena Salivarová (1933)

Manželka a spolupracovnice Josefa Škvoreckého, spolu založili nakladatelství Sixty-Eight Publishers.

Pánská jízda (1968) - soubor povídek, polemika s Kunderovými Směšnými láskami. Na rozdíl od Kundery nepovažuje ženy za blbé, ale jen přehnaně emocionální. Znázorňuje rozdílné světy (mužský, založený na racionalitě a ženský, založený na citech).

Další viz MO 24.

Milan Kundera (1929)

Pochází z Brna, vystudoval FAMU v Praze, kde také vyučoval světovou literaturu, od 1984 žije ve Francii.

Začínal budovatelskou poezií. **Poslední máj** - bás. sbírka, ve které oslavuje Julia Fučíka. (= komun. smýšlející spisovatel, reportér, vězněn gestapem, zemřel 1943, ve vězení napsal dílo *Reportáž psaná na oprátce*, která byla postupně vynášena z vězení dozorci - popisuje mučení, co gestapu řekl a co ne. Komunisté si toto dílo poopravili a vydávali jako stěžejní dílo popisující komun. ducha bojujícího i v zajetí).

Směšné lásky - soubor povídek o lidech, kteří se snaží vymanit z běžného života, ale běh událostí je zavede úplně jinam, než si představovali.

Žert - tento společenský román vznikl v r. 1967, svým pojetím volně navazuje na Směšné lásky. Zahrnuje období let 1948 - 65 v Československu. Hl. hrdinou a zároveň vypravěčem je Ludvík Jahn (v mládí hrál v cimbálové a džezové kapele), který se po letech vrací na rodnou Moravu. Důvodem je pomsta Pavlu Zemánkovi (Ludvíkův "kamarád" z vysokoškolských studií, velmi přizpůsobivý, a proto všude úspěšný člověk).

V celém románu jde o sérii žertů, které začínají nevinnou provokací. Ludvík jako student vys. školy vyvede z míry svou kolegyni Markétu, oddanou komunistku, když ji napíše na pohled: "Optimismus je opium lidstva...Ať žije Trockij!"

Jeho žertem se zabývá fakultní výbor (předsedou je Pavel Zemánek.), je vyloučen ze studií a jako třídní nepřítel poslán k pracovním jednotkám. Po letech je rehabilitován, stane se vědeckým pracovníkem a za to, co se mu stalo v padesátých letech, se chce nyní pomstít.

Pomsta se však mine účinkem. Ludvík svede a hrubě poníží Zemánkovu manželku Helenu (rozhlasová reportérka, též komunistka, dělá s Ludvíkem rozhovor). Zemánkovi je to zcela lhostejné, neboť se s ní chce rozvést. Ludvík mu vlastně nevědomky pomůže a Zemánek opět odchází jako vítěz. Helena se pokusí o sebevraždu, ale i tento pokus vyzní trapně, protože spolyká místo uspávacích léků projímací prášky.

Během folklorní slavnosti (Jízda králů), na niž Ludvík přijel, se setkává s dívkou Lucií, kterou poznal na vojně. Tehdy mu utekla neznámo kam a on ji marně všude hledal. Až nyní se dozvídá její tragický příběh. Před setkáním s Ludvíkem byla znásilněna partou opilých mladíků a proto měla takový odpor k milostnému dobrodružství.

Další dílo viz MO 24.

Ludvík Vaculík (1926)

Pracoval jako vychovatel v učňovských internátech, redaktor Rudého práva, působil v Československém rozhlasu, potom přešel do Lidových novin a Literárních novin, kde kritizoval společenské zřízení. 1968 inicioval vydání manifestu *Dva tisíce slov*, kde kritizuje komun. společnost, 1973 založil samizdatovou edici PETLICE, která byla jednou z největších. Po revoluci spolupracuje s rozhlasem a televizí, kde čte své fejetony.

Rušný dům – místy autobiografická kniha = čerpá ze svých zkušeností z internátu, která byla sice poplatná době, ale už v ní se objevují autorovy kritické postoje vůči společnosti - kritika předpisů pro výchovu mládeže.

Sekyra = román, který má také autobiografické prvky. Hlavní hrdina přijíždí do svého rodiště na venkov se záměrem uspořádat si život a vypořádat se s názory svého otce, který nedávno zemřel a hledat smysl života.

Jako malý měl k otci obdiv, později se oba stali komun. nadšenci, ale on sám se od komunismu odklonil a začal se s otcem hádat, protože ten i nadále zůstal komunistou. Autor se v rodném kraji se setkává s příbuznými a popisuje jejich život - smysl života nalézá ve venkovském životě a přírodě.

Použita metoda koláže žánrů a různých prvků - dialogy, lyrické popisy přírody, filozofické úvahy, prolínání přítomnosti, minulosti a možné budoucnosti.

Další dílo viz MO 24.

Bohumil Hrabal (1914 – 1997)

Narodil se v Brně – Židenicích, jeho otec František byl správcem a posléze ředitelem pivovaru v Nymburku. Hrabal studoval Pedagogickou fakultu a docházel také na Filozofickou fakultu. Pracoval na dráze jako telegrafista a jako výpravčí na stanici v Kostomlatech. Po válce vystudoval práva, ale jako právník se neživil, pracoval jako pojišťovací agent, dělník v kladenské Poldovce, obchodní cestující, balič ve sběrných surovinách, kulisák, od r. 63 spisovatel z povolání. Jeho největšími literárními přáteli byli J. Weil, J. Kolář, E. Bondy.

Psát začal ve třiceti letech - poesii inspirovanou poetismem a surrealismem. Jeho sbírka básní **Ztracená ulička**, chystaná roku 1948 do tisku, byla rozmetána (její sazba) a vydána až roku 1991.

Od 50. let psal texty, které se vymykaly oficiální literatuře tohoto období. Navazoval na absurdní grotesknost L. Klímy a Haškovu hospodskou historku.

Skřivánek na niti – 12 povídek připravených do tisku na konci 50. let, Hrabal však po politickém skandálu se Škvoreckého Zbabělci od vydání upustil.

Jeho prvními oficiálně vyššími díly byly knihy povídek **Perlička na dně** (1963) a **Pábitelé** (1964). Pojednává o lidech – pábitelích, kteří vše dělají příliš zamilovaně, takže se často dostávají na hranici směřnosti. Jsou to lidé, kteří se dokáží radovat z přítomné chvíle a ve všednosti objevit krásu a zázračnost života. Lidé, kteří mají „perličku na dně duše“, přestože jejich chování i mluva je místy neuhlazená a neharmonická.

Taneční hodiny pro starší a pokročilé (1964) jsou podány jako tok jedné nekonečné věty zachycující vychloubačné vyprávění starého muže, který chce zaimponovat mladé a krásné dívky.

Ostře sledované vlaky (1964) - vyšel ze svých dvou starších textů - zejména z povídky Kain s existencionalní tematikou inspirovanou Camusovým Cizincem a povídky Fádní stanice, které přepracoval.

U obou potlačil existencionalní tematiku a příběh zakotvil do konkrétních dnů konce 2. světové války. Bez válečného patosu Hrabal podává příběh železničářského pomocníka Miloše Hrmy, pracujícího na malé železniční stanici Kostomlaty. Je mu 22 let, není schopný mít milostný poměr s průvodčí Mášou a má z toho trauma, které se mu krátce před smrtí podaří překonat. Nejen, že vyspěje tělesně, ale také občansky – odhodlá se k hrdinskému činu – zlikviduje německý muniční vlak tím, že do něj hodí časovanou bombu. Vzájemně se však postřelí s hlídajícím německým vojákem, který vypadne z vlaku, a oba vedle sebe umírají při výbuchu. Dějem se prolínají i další příběhy, např. orazítkování zadnice Zdeničky Svaté veselým výpravčím Hubičkou, které tvoří kontrast k válečné realitě.

Srovnání Hlavního hrdiny z Kaina (bezejmenný vypravěč) a Ostře sledovaných vlaků (Miloš Hrma) – oba mají potíže s láskou a neúspěšně se pokusí o sebevraždu. Nakonec oba zemřou, zatímco Hrma zemře smysluplně, bezejmenný hrdina je náhodně zastřelen – více existencionalní absurdity.

Hrabal karikuje měšťáky - např. poněmčelého Čecha radu Zednicka.

Projevuje výbornou znalost prostředí, klade důraz na detail.

Používá převážně realistickou metodu psaní – je to souvislý děj s pevným epickým jádrem a řadou epizod.

Pracuje také se surrealistickými výjevy, např. obraz mrtvých koní, používá metafor a symbolů.

Inzerát na dům, ve kterém už nechci bydlet (1965) – povídková kniha.

Postřižiny (1974s, 1976) novela, která je podaná očima Hrabalovy maminky (odvolává se na Flaubertův výrok „Paní Bovaryová jsem já“), zprostředkovává dění a atmosféru v Nymburském pivovaru počátkem 20. let - dobu převratných změn, krácení vlasů a koňských ohonů. Ustřížení vlasů vypravěčky bylo jen jedním z mnoha živelných činů, jimiž překvapovala svého manžela Francina, správce pivovaru. O zábavu se staral také Francinův nespoutaný bratr Pepin (vypravěč pábitelských historek o svých záletech s děvčaty a vojenských úspěších, podaných jeho hanácký dialektem), který přijel na 14 dní, ale zůstal napořád.

Slavnosti sněženek (1978) – povídková kniha. K tomu, aby bylo povoleno vydání, musel vyjít Hrabalův smířlivý rozhovor v Tvorbě a autor musel vynechat některé pasáže. Kvůli tomuto Hrabalovu pokání spálilo několik mladých lidí na Karlově mostě jeho knihy.

Další dílo viz MO 24.

Ota Pavel (1930 – 1973)

Vlastním jménem Otto Popper, pocházel z židovské rodiny, za války byla jeho rodina různě stíhána – otec a bratři v koncentračním táboře. Pavel působil jako sportovní reportér, od r. 1964 se u něj projevila duševní nemoc a byl v invalidním důchodu.

Dílo: Sportovní reportážní povídky **Dukla mezi mrakodrapy** (1964) – vylíčil zde zrod a dějiny tohoto fotbalového mužstva.

Pohádka o Raškovi (1974) – biografický příběh.

Základem jeho tvorby byly autobiografické rodinné příběhy, které shrnul do dvou útlých povídkových knih **Smrt krásných srnců** (1971) a **Jak jsem potkal ryby** (1974).

Smrt krásných srnců – povídky jsou řazeny chronologicky, čerpají z doby konce třicátých až šedesátých let a vypráví rodinné zážitky, jejichž ústřední postavou je Otův tatínek – svérázný člověk s neutuchajícím elánem, plný snů, dobrák, který se nikdy nevzdává, životní optimista. Povídky vytvářejí vlastní něžný a místy humorný svět, jsou založeny na prolínání krásy a smutku. Jsou prokládány častými lyrickými (metaforické a obrazné pojmenování) pasážemi. První povídky čerpají z okupační a válečné doby, vypráví například o tom, jak Otovi dva bratři dostali předvolání do koncentračního tábora a otec obtížně s pomocí „strýce“ Proška - krále pytláků a jeho divokého psa Holana jim opatřil srnce, aby se mohli před transportem najíst. Když potom sám dostal předvolání, vylovil kapry z vlastního rybníku, který mu zabavili Němci. Další povídky čerpají z poválečného období, počátku kolektivizace a Otova rozchodu s komunistickými ideály.

Příroda a domov jsou v jeho povídkách vnímány jako ráj, povídky mají jednoduchý děj, závažné věci jsou sdělovány jakoby mimochodem, vypravěč nehodnotí a nedramatizuje, postavy jsou popisovány jen v nejnútnejších obrysech.

Roku 1971 byla tato povídková kniha vydávána cenzurovaně - bez povídky Běh Prahou, která kolovala až do revoluce v samizdatu. Do dalších vydání této knihy nebyla také zařazena povídka Prase nebude! (obě čerpají z poválečné doby a odsuzují kolektivizaci zemědělství a vytváření družstev).

Zlatí úhoři (1991) – ucelené vydání obou povídkových knih bez cenzurních zásahů.

Mám rád tu řeku (1989) – šest povídek z pozůstalosti. Celý soubor byl pojmenován podle povídky, která je zařazena jako poslední. Autor se v ní vyznává ze své lásky k řece Lužnici, ke které ho to táhne, ke které se musí vracet alespoň ve vzpomínkách. Také vypráví o jiných lidech, se kterými se zde setkává a kteří jsou hnáni stejnou touhou. Řeka je jim vším – řeka plyne, proměňuje se a čerí stejně jako život, který je rájem i peklem zároveň.

Do této knihy je zařazen také návrh na filmový scénář Fialový poustevník. Pojednává o naivním malíři Václavu Matouškovi, který odchází od lidí, aby žil sám v přírodě. Postaví si na louce pod zříceninou hradu chatrč, maluje a pozoruje přírodu – lesy, hrad, řeku, včely.... Nakonec se seznámí také s lidmi z vesnice, prožije zde poměrně šťastně i válku. Po ní začne věřit v lepší svět – utopický socialismus snílka, podlehně zprvu komunistické ideji a pracuje pro ni, jenže zjistí, jak moc se mýlil, jeho kraj je devastován, „civilizován“, lidé se snaží jen si co nejvíce vydělat – a to na všem. Jeho život končí tak, že se s ním utrhne na kraji řeky kra a Matoušek se vyhrabe na břeh, kde zemře.

Vladimír Neff (1909- 1983)

Pochází z obchodní rodiny, otcem připravován pro dráhu obchodníka, vedl jeho obchod otce. Později pracoval v nakladatelství Melantrich a jako redaktor.

Sňatky z rozumu - románová pentalogie zachycující téměř sto let (1848- 1945). Je to příběh dvou rodin - obchodníka Jana Borna a majitele zasilatelské služby Martina Nedobyla, kteří všechno podřizují penězům. Neff tím odsuzuje měšťanskou morálku.

Vladimír Páral (1932)

Vystudoval VUT, působil jako patentový chemik v Ústí nad Orlicí, od r. 1967 jako spisovatel z povolání.

Nejznámějších je pět novel (románů) „černé lidské komedie“, které čerpají z každodenního života dnešních lidí. Páral je dodatečně označil jako „pět způsobů ukájení“. Umělecky zde objevil nudu a stereotyp života v socialistické společnosti.

Využívá postupů francouzského nového románu – zaměnitelnost motivů i postav, redukováná větná stavba (časté elipsy, hojné užívání neslovesných vět, zkratky, závorky, číslice...).

První novela se jmenuje **Veletrh splněných přání** (1964) – mladý inteligentní hrdina pracuje jako vedoucí chemické laboratoře, ale plní pouze mechanické úkoly, v jejichž užitečnost nevěří. Nevěří ani v lásku, stačí mu sex, je pohlcen stereotypem biologického fungování.

Soukromá vichřice (1966) pojednává o čtyřech dvojicích, dvě ze starší a dvě z mladší generace, které se nudí a chtějí se rozptýlit nevěrou, ale ta opět brzy stává nudou a vše se vrací do starých kolejí.

Katapult (1967) – hlavním hrdinou je Jacek Jošt, inženýr chemie, který se bojí nudy obyčejného života, utíká proto do přírody, ve vlaku se náhodně seznámí s dívkou Naděždou a začnou se sexuálně stýkat. Pečlivě si promyslí další dobrodružství – pomocí inzerátu se seznámí s několika ženami (všechny si vybere tak, aby bydlely na trase vlaku Ústí – Brno, kterou projíždí při svých služebních cestách), kterým nakonec slíbí manželství. Doma má ale starostlivou a hodnou ženu Lenku a krásnou malou dcerušku Leničku. Dostane se až tak daleko, že své ženě přes inzerát hledá přítele. Ve chvíli, kdy odejde z domu od Lenky a Leničky a nasedne do letadla, uvědomí si, jak mu obě chybí a rozmyslí se, že se za nimi vrátí, jenže letadlo se zřítí (je katapultováno).

Milenci a vrazi (1969) – moderní varianta Stendhalova románu Červený a černý.

Profesionální žena (1971) – využívá zde postmoderních postupů. Je to dvojí parodie – na pokleslé umění jako takové a na ty, kteří ho nejsou schopni rozeznat od umění skutečného. Základem je kýč typu Angeličky. Také zde ironizuje sebe a spisovatelské řemeslo, když se v závěrečné poznámce přiřazuje k postavě inženýra grafomana Lanimíra Sápala a bibliomana Kazimíra Drápala.

V 70. letech napsal „bílou lidskou komedii“, která nedosahovala kvalit předchozího díla a která měla šťastnější závěry být protipólem komedie černé. Uvedeme si alespoň novelu **Mladý muž a bílá velryba** (1973) – většina postav opět prožívá nudný každodenní život, ale jeden z protagonistů není unuděncem, nýbrž nadšencem, který chce ulovit svou „bílou velrybu“ – něco dokázat a nalézt opravdovou lásku.

Psal také science-fiction – **Romeo a Julie 2300** (1982).

Drama

Pavel Kohout (1928)

Život a poesie viz. MO 22.

Taková láska (1958) – divadelní hra, která formou inscenovaného soudního procesu rekonstruuje život studentky Lídy Matysové, která na zklamání v lásce reagovala sebevraždou.

Život v tichém domě (1974) – drama, ve kterém využil nejen Nerudův titul, ale také hlavní myšlenku – společný dům je dějištěm několika různorodých příběhů. Soustředí se zejména na boj jedince a moci, který jedinec prohrává.

Další dílo viz MO 24.

Václav Havel (1936)

Pochází z architektonické a stavitelské rodiny, otec byl významný pražský podnikatel (vybudoval zahradní a vilovou čtvrť Barrandov), dědeček byl stavitelem paláce Lucerna, dědeček z matčiny (Hugo Vavrečka) strany byl spisovatelem.

Po ukončení základní školy pracoval Václav jako chemický laborant, střední školu s maturitou studoval večerně, po té dva roky na VUT, kde studoval ekonomiku dopravy, dále jako jevištní technik v Divadle ABC a Na zábradlí (jako kulisák, osvětlovač, asistent režie). Dálkově vystudoval DAMU - obor dramaturgie, působil v SČSS, kde vedl mladé spisovatele, V r. 1974 pracoval jako dělník v trutnovském pivovaru, v r. 1975 založil samizdatovou Edici Expedice, byl spoluzakladatelem a mluvčím Charty 77, několikrát byl vyšetřován a vězněn (nejdéle 79 – 83). V listopadu 1989 inicioval založení Občanského fóra, v prosinci byl zvolen prezidentem ČSFR, od roku 1993 prezidentem ČR.

Do literatury vstoupil jako literární kritik v časopisu Květen, později publikoval v Literárních novinách a Hostu do domu.

S Ivanem Vyskočilem napsal pro Divadlo Na zábradlí hru **Autostop** (1961).

První samostatnou hrou bylo absurdní drama **Zahradní slavnost** (1963). Celá hra je založena na metafoře nedohrané šachové partie – z autorova hlediska je stavba hry šachovnicí, z hlediska hlavní postavy Hugo Pludka je život a svět šachovou partií. Hra má jednoduchý děj, vychází ze znalosti českého člověka středních vrstev – Oldřicha a Boženy a jejich syna Huga. Všichni tři jsou programově přizpůsobiví, neupozorňují na sebe a čekají na příležitost získat lepší postavení. Hugo Pludek se na zahradní slavnosti (akce vysokých funkcionářů, která se snaží zrušit jeden zbytečný byrokratický úřad vytvořením jiného zbytečného úřadu, pod záminkou zjednodušení byrokracie) pokouší zaujmout, aby si vylepšil kariérní postup, což se mu také povede, neboť prokáže svůj talent – osvojí si chování a zejména fráze vedoucích funkcionářů a je jmenován (někdy i náhodou) do závažných funkcí (i když získal co chtěl, odcizil se sám sobě - postavil svoji kariéru na frázích, kterým ani on sám nerozuměl).

Do protikladu k němu je dáván jeho bratr Petr – intelektuál, za kterého se rodina stydí a před návštěvami ho schovává.

Hra je podobenstvím, absurdní situace na zahradní slavnosti symbolizuje absurdní situaci v naší zemi.

Havel kritizuje podřizování se moci, užívání nesmyslných bezobsažných frází, přizpůsobení se vnější moci. Základem kompozičních postupů je opakování motivů, gest, scén (jeden ze základních postupů absurdního dramatu), což znázorňuje krizi lidské komunikace, jazyk je nástrojem politické úspěšnosti, stačí jen opakovat nesmyslné fráze – plní zde funkci nedorozumění.

Vyrozumění (1965) – hra založená na absurdní zápletce, která je racionálně rozvedená. Jedná se o zavedení umělé řeči, v níž se musí každé slovo lišit minimálně 60% svých písmen od kteréhokoliv jiného stejně dlouhého slova. Zprávy psané touto řečí se dešifrují v překladovém středisku, ale jen těm osobám, které k tomu mají povolení, toto však nevlastní ti, kteří zprávy zašifrované v této řeči dostali.

Další dílo viz MO 24.